

5. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrsat.gov.ua.

6. Ткаченко В.Г. Восстановит ли Украина статус житницы Европы : [монографія] / В.Г. Ткаченко. – К. : Аристей, 2010. – 196 с.

References

1. Investytsiyna pryvablyvist ahrano-promyslovoho vyrobnytstva rehioniv Ukrayiny / P.T. Sab-luk, M.I. Kysil', M.Yu. Kodenska; red. M.I. Kisilya, M.Yu. Kodenskoyi. – K.: NNTs IAE, 2005. – 478 s

2. Natsionalni zaoshchadzhennya ta ekonomichne zrostantnya / za red. B.Ye. Kvasnyuka. – K.: Instytut eko-nomichnoho prohnozuvannya NANU, MP «Lesya», 2000. – 234 s.

3. Parkhomets M.K. Aktyvizatsiya investytsiynoyi diyalnosti v APK / M.K. Pakhomets // Innovatsiyna ekonomika. – 2012 . №9. – S. 3-8

4. Omelchenko Y.N. Fynansovo-ekonomycheskaya stablynost kak sostavnaya chast orhanyzatsyonno-ekonomycheskoy ustoychyvosti predpryatyaya / Y.N. Omel'chenko, E.V. Borysova // Vestnyk mashynostroenyaya. – 2007. - №4. – S. 63-74

5. Statystychna informatsiya Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrayiny / [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: www.ukrsat.gov.ua

6. Tkachenko V.H. Vosstanovyt ly Ukrayna status zhytnytsy Evropy: monohrafiya / V.H. Tkachenko. – K.: Arystey, 2010. – 196 s.

Надійшла 15.09.2013; рецензент: д. е. н. Гончаров М. В.

УДК 65.012.4:658.14/17

К. С. МІЩУК, А. І. ПИЛИПАК, О. С. НОВІКОВА

Хмельницький національний університет

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ УСПІХУ У ФОРМУВАННІ ВАРТОСТІ ФІРМИ

У статті представлені окремі аспекти управління вартістю підприємства. Розглянуто поняття "позитивної психології" та проаналізовано важливість цього напрямку в сучасному управлінні організацією та у формуванні її вартості. Сформовані в логічний спосіб рівні загальних показників вартості фірми.

Ключові слова: управління, показники успіху, позитивна психологія, вартість фірми.

K. S. MISHCHUK, A. I. PYLYPAK, O. S. NOVIKOVA

Khmelnitskyi National University

KEY INDICATORS OF SUCCESS IN THE FORMATION OF THE COST OF COMPANY

The paper presents some aspects of cost management company. The notion of "positive psychology" and analyzed the importance of this trend in the modern management of the organization and the formation of its value. Formed in a logical manner at the cost of overall performance of the firm. As part of an overall development strategy for the organization and the primary purpose of making a long-term increase in the value of the firm, will determine appropriate targets, including planning indicators of success, given the global value of the cost (eg, EVA). The next step is to identify and measure the key cost carriers ("Value Drivers"), and finally, identify measures to implement the operational strategy.

Keywords: management, success rates, positive psychology, the cost of the firm.

Постановка проблеми. Менеджери підприємств в останні роки зауважили, що управління в добі гіперконкуренції вимагає особливого ангажування і концентрації. Тому вони постійно шукають таких методів і концепцій управління, які в доволі короткі періоди сприятимуть досягненню закладених бізнес-цілей. Звідси також росте зацікавленість впровадженням концепції управління вартістю підприємства (Value Based Management). Управління згідно з цією концепцією полягає головним чином в прийнятті рішень в області інвестиційного менеджменту, маркетингу, виробничих процесів і послуг та фінансуванні, щоб в максимально короткому інтервалі часу збільшити ринкову вартість компанії. Досягнення цієї мети вимагає інтенсивний пошук інноваційних рішень, які дозволять створити так звану ефективну модель бізнесу. Ключовим питанням є моніторинг діяльності організації з точки зору бізнес-моделі. З цією метою важливим є використання відповідних показників.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аналіз ключових факторів та показників успіху, що впливають на формування вартості фірми, проводили багато вчених, зокрема Дулінець А., Шюдак М., Мілс Р., Малші Т. та інші.

Формулювання цілі статті: відповідно до концепції управління вартістю підприємства проаналізувати ключові фактори та показники формування вартості підприємства в розрізі життєвого циклу організації. Розглянуто поняття "позитивної психології" та проаналізовано важливість цього напрямку в сучасному управлінні організацією та у формуванні її вартості. Представити в логічній формі рівні показників вартості фірми, що визначаються.

Виклад основного матеріалу. Основними чинниками, що мають вплив на зростання вартості підприємства та відносяться безпосередньо до ефективності бізнес моделі, є так звані носії вартості

підприємства (англ. Value Drivers). Оскільки вартість фірми міцно пов'язана з циклом життя організації, то до окремих факторів вартості повинна бути підвищена увага в розрізі життєвого циклу фірми (табл. 1).

Таким чином ми бачимо, що носії вартості мають різні результати залежно від етапів життєвого циклу організації. Управляючи організацією, слід брати то до уваги, особливо під час практичного впровадження концепції "Value Based Management", що впровадження управління через вартість є процесом, який вимагає застосування аналітичних знарядь, які з'єднують елементи стратегічного, операційного і фінансового управління [8].

Таблиця 1

Носії вартості відповідно до життєвого циклу фірми [5]

№	Носії вартості	Етапи життєвого циклу			
		Зародження	Ріст	Зрілість	Занепад
1	Зростання надходжень від продажів	Високе	Високе	Низьке	Від'ємне
2	Операційна маржа	Низька/Висока	Висока	Середня	Низька
3	Інвестиції в оборотний капітал	Високі	Високі	Низькі	Дуже низькі
4	Інвестиції в основний капітал	Високі	Високі	Низькі/ Середні	Низькі / Дуже низькі
5	Вартість капіталу, пов'язана з рівнем бізнес-ризиків	Дуже висока	Висока	Середня	Низька
6	Період планування	Короткий	Середній / Довгий	Довгий	Короткий / Середній
7	Залишкова вартість	Велика	Велика	Середня	Середня

Відповідно до однієї з пропозицій впровадження цієї моделі управління, її процес здійснення може складатися з 6 етапів [4]: вибір специфічних внутрішніх цілей, які направлені на визначення ролі формування вартості в організації; відбір стратегії і проектування такої структури організації, яка уможливить досягнення обраних цілей; ідентифікація специфічних факторів вартості ("Value Drivers"), які актуально створюють вартість фірми в аспекті поточної стратегії, але також в розрізі нових проєктованих майбутніх стратегічних рішень; розвиток планів дій, формування ефективної системи виміру результатів, визначення цілей (цільових цінностей, цілей, які базуються на ідентифікованих раніше пріоритетах і аналізі факторів вартості); поточна оцінка реалізації планів дій, збережень організації і досягнених результатів; оцінка і перевірка цілей, стратегії, планів і системи контролю у світлі поточних результатів і необхідних модифікацій стратегій.

Слід також звернути увагу на те, що на комплексні результати організації вплив мають результати окремих організаційних підрозділів, які також мають бути піддані комплексній системі оцінки. Важливо мати на увазі, що необхідно удосконалювати також форми реалізації потенціалу співробітників і будувати сучасну організаційну культуру. Організація повинна надавати великого значення підтримці та мотивації співробітників до творчої самореалізації.

Створення інноваційної організації, яка б повноцінно реалізовувала потенціал своїх працівників, звичайно, не є легкою справою. Зазвичай на перешкоді цьому стоять два основні бар'єри: перший внутрішній бар'єри працівників, які мають такі відчуття як відсутність потенціалу, компетенції та мотивації дій - психологічний бар'єр; другий – відповідальність самої організації. Відповідальність організації, пов'язана з створенням структур і використання процесів, які сприяють або перешкоджають ефективній і творчій діяльності працівників.

Тому з'являється питання: де можна відшукати ідеї, концепції та інструменти, які могли б надати допомогу у подоланні цих перешкод? Гарним джерелом такої підтримки є позитивна психологія.

Вже більш ніж десять років спостерігається нова тенденція у світовій психології – позитивна психологія, що корінням походить з Сполучених Штатів. Мартін Селігман, засновник цього руху, розпочатою в кінці двадцятого століття, поширив ідею, що формування і культивування позитивних

людських якостей у багатьох сферах життя, в психології не менш важливе, ніж вирішення людських недоліків, проблем або захворювань. Він підкреслив, що психологія у своїх ідеях, а не тільки наука про патології, слабкість і руйнування, це також вивчення сил і життєвої енергії. Зазвичай психологія направлена на те, щоб вирішувати проблеми людини та негативний психологічний вплив, що був направлений на людину протягом багатьох років. Однак розвивати кращі якості в людині зазвичай є вторинною задачею. Але психологія не просто лікування як в медицині, це щось більше. До неї відноситься також і такі аспекти життя людини, як освіта, позитивні відносини з іншими, самопізнання, саморозвиток та зростання, а також задоволеність життям або роботою [6].

Позитивна психологія обіцяє дуже багато. Справді, здається, що вона може допомагати людині в її індивідуальному і соціальному розвитку. З усіх областей нашого життя багато сумнівів може викликати використання позитивної психології на робочому місці. Адже на перший погляд організаціям слід скоріше дбати про задоволення клієнтів ніж працівників.

Однак представники цієї течії, що займаються також проблематикою управління, спостерігають однаково велику потреб у розповсюдженні ідеї "позитивності" в процесах управління. Вони стверджують, що як і в класичній психології, так і в науках про управління, а також в психології управління, протягом багатьох років звертали більше уваги на негативні явища і проблеми, які існують в організації, так і на негативну поведінку людей, що працюють в них. Наука про позитивну організацію являє собою новий напрям у науці управління, що зосереджена на пошуку в організації такої динаміки явищ, яка веде до розвитку працівників, підтримує їх, закликає їх до вдосконалення і творчості, культивування визначних досягнень як організації, так і людей, які в ній працюють. Так, наприклад, слід підкреслювати такі ознаки співробітників, як креативність, мотиваційна діяльність, оптимізм, емоційна інтелігентність та їх емоційні стани, які корисні для організації: прихильність до роботи та організації, задоволеність роботою і почуттям власної самореалізації. Також цей напрямок вказує на особливу важливість правильної форми організаційної культури, заснованої на реалізації цінностей, пов'язаних з розвитком працівника і сучасних позитивних систем стимулювання [7].

З огляду на те, що в науковій літературі предмета існує ряд показників вартості фірми, а їх форми і способи обчислення підлягають безперервним модифікаціям, організація сама повинна прийняти рішення, які показники використовувати. Вибираючи головний показник оцінки реалізації стратегії управління вартістю, слід обрати один з двох можливих варіантів поведінки [2]: формуємо показник, який може реально порівнюватися до інших підрахованих або використовуваних в аналізі через конкуренцію; опрацюємо такий показник, який щоправда не може бути порівняний з показниками конкуруючих фірм, але за те досконало характеризує економічні процеси, що відбуваються в компанії і в секторі її господарської діяльності.

Найбільш відомими показниками вартості фірми є: економічний зиск (економічна додана вартість EVA TM); ринкова додана вартість (MVA); грошові повернення з інвестиції (CFROI); грошова додана вартість (CVA); сукупний дохід акціонерів (TSR); вартість додана для власників (SVA).

Зважаючи на проблему творення вартості на рівні цілої організації, слід звернути увагу на творення вартості в окремих бізнес одиницях. Одним з рішень, що служать оцінці цієї вартості, є мапа вартості, в якій ділиться дана організація на так звані центри вартості (бізнесові одиниці, види діяльності). Заснуванням цього методу є встановлення, чи повернення з інвестованого капіталу (ROIC – Return on Invested Capital) створене в даній бізнесовій одиниці більше від середньої зваженої вартості капіталу (WACC – Weighted Average Cost of Capital), тоді вартість створюється, а коли $ROIC < WACC$ тоді вартість знижується [9].

Отже при $ROIC > WACC$ підприємство або самостійна одиниця бізнесу виробляє операційний прибуток після оподаткування, який не тільки покриває вартість цілковитого інвестованого капіталу, але й створює умови для творення надлишку, так званого залишкового прибутку або економічного прибутку. Такий надлишок є джерелом творення додаткової вартості підприємства і збільшення вартості капіталу, інвестованого на підприємстві [1].

Можна поділити показники на 3 рівні в аспекті концепції "Value Based Management":

- рівень I – генеральні показники вартості фірми, до яких відносять ROIC, WACC, EVA та інші схожої структури;
- рівень II – носії вартості ("Value Drivers"), напр. зростання приходів з продажу, операційний зиск, рівень податку, інвестиції в оборотний капітал, інвестиції в основний капітал, вартість капіталу та інші;
- рівень III – інші показники реалізації стратегії фірми (показники результативності і ефективності процесів, управління людськими запасами, показники лояльності і задоволення клієнтів, загальний показник інтелектуального капіталу).

Зразкові показники третього рівня з точки зору фінансової перспективи моделі збалансованих показників (Balanced Scorecard) представлені в таблиці 2 з врахуванням життєвого циклу організації.

Фінансові показники в життєвому циклі організації [3]

		Стратегічні тези		
		Зростання і структура доходів	Зниження витрат / приріст продуктивності	Використання активів
Стратегія підприємства	Зростання	<ul style="list-style-type: none"> • зростання продажів в конкретних сегментах • частка доходів від нових продуктів, послуг і клієнтів 	<ul style="list-style-type: none"> • доходів по відношенню до чисельності працівників 	<ul style="list-style-type: none"> • Капітальні витрати (% по відношенню до продажів) • Витрати на дослідження і розвиток (% по відношенню до продажів)
	Втримання	<ul style="list-style-type: none"> • частка продажів цільовим клієнтам • частка доходів від нових застосувань • рентабельність клієнтів і продукції 	<ul style="list-style-type: none"> • витрати в порівнянні з конкурентами • швидкість зниження витрат • непрямі витрати (% по відношенню до продажів) 	<ul style="list-style-type: none"> • показник оборотного капіталу • Дохід на інвестований капітал за основними класами активів • ступінь використання активів
	Збирання врожаю	<ul style="list-style-type: none"> • рентабельність клієнтів і продукції • частка збиткових клієнтів 	<ul style="list-style-type: none"> • собівартість одиниці продукції 	<ul style="list-style-type: none"> • період повернення капіталу • продуктивність

Висновки. В рамках загальної стратегії розвитку для організації і прийняття основною метою довгострокового зростання вартості фірми, доцільним буде визначити цілі, включаючи планування показників успіху організації, з урахуванням глобального значення показника вартості (наприклад, EVA). Наступним кроком буде визначити і виміряти ключові носії вартості ("Value Drivers"), і нарешті, визначити заходи щодо здійснення оперативної стратегії компанії.

Література

1. Duliniec A. Finansowanie przedsiębiorstwa / A. Duliniec – Warszawa: PWE, 2007. – 63 s.
2. Gołębiowski G. Analiza wartości przedsiębiorstwa / G. Gołębiowski, P. Szczepankowski – Warszawa: Wydawnictwo Difin, 2007. – 21 s.
3. Kaplan R.S. Strategiczna Karta Wyników / R.S. Kaplan, D.P Norton – Warszawa: Wydawnictwo PWN, 2006. – 62 s.
4. Malmi T. Value Based Management practices - some evidence from the field / T. Malmi, S. Ikaheimo // Management Accounting Research. – 2003. – № 14. – P. 236–237.
5. Mills R.W. Dynamika wartości przedsiębiorstwa dla udziałowców, zasady i praktyka analizy wartości strategicznej / R.W. Mills – Gdańsk: Wydawnictwa ODDK Sp. z o.o., 2005. – 44 s.
6. Peterson C., Seligman M. E. P. Character Strengths and Virtues. A Handbook and Classification / C. Peterson, M. E. P. Seligman – New York : Oxford University Press, 2004. – 21 s.
7. Seligman M.E.P. Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka / M.E.P. Seligman. – Warszawa : PWN, 2004. – 18–32 s.
8. Siudak M. Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa / M. Siudak – Warszawa: Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, 2005. – 48 s.
9. Szuszyński C. Przedsiębiorstwo, wartość, zarządzanie / C. Szuszyński – Warszawa: PWE, 2007. – 124 s.

References

1. Duliniec A. Finansowanie przedsiębiorstwa / A. Duliniec – Warszawa: PWE, 2007. – 63 s.
2. Gołębiowski G. Analiza wartości przedsiębiorstwa / G. Gołębiowski, P. Szczepankowski – Warszawa: Wydawnictwo Difin, 2007. – 21 s.
3. Kaplan R.S. Strategiczna Karta Wyników / R.S. Kaplan, D.P Norton – Warszawa: Wydawnictwo PWN, 2006. – 62 s.
4. Malmi T. Value Based Management practices - some evidence from the field / T. Malmi, S. Ikaheimo // Management Accounting Research. – 2003– №14. – P. 236–237.
5. Mills R.W. Dynamika wartości przedsiębiorstwa dla udziałowców, zasady i praktyka analizy wartości strategicznej / R.W. Mills – Gdańsk: Wydawnictwa ODDK Sp. z o.o., 2005. – 44 s.
6. Peterson C., Seligman M. E. P. Character Strengths and Virtues. A Handbook and Classification / C. Peterson, M. E. P. Seligman –

New York: Oxford University Press, 2004. – 21 s.

7. Seligman M.E.P. Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka. / M.E.P. Seligman, – Warszawa: PWN, 2004. – 18-32 s.

8. Siudak M. Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa / M. Siudak – Warszawa: Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, 2005. – 48 s.

9. Szuszyński C. Przedsiębiorstwo, wartość, zarządzanie / C. Szuszyński – Warszawa: PWE, 2007. – 124 s.

Надійшла 12.09.2013; рецензент: д. е. н. Орлов О. О.

УДК 332.1:338.4:621

О. С. ТЕЛЕТОВ, М. В. ПРОВОЗИН

Сумський державний університет

РОЛЬ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Розглянуто динаміку розвитку деяких галузей машинобудування в Україні. Запропоновано створювати технопарки в пріоритетних напрямках економіки. Підтверджено необхідність реіндустріалізації та вдосконалення партнерських стосунків промислових підприємств у межах регіону.

Ключові слова: економіка регіону, машинобудування, технопарки, партнерські стосунки.

O. S. TELETOV, M. V. PROVOZIN

Sumy State University

THE ROLE OF ENGINEERING INDUSTRY IN THE DEVELOPMENT OF REGIONAL ECONOMIC

Modern challenges of the globalized world economy largely confirm the need reindustrialization Ukraine, as the industry in general and engineering in particular give impetus to the development of the economy as a whole. That is for the successful transition of Ukraine to technological structures 5th and 6th levels to determine several key priorities in the fields of engineering, development opportunities which are the greatest. This will give impetus to upgrade research capacity and reproduces jobs in manufacturing. In those areas of engineering industry, where there are advantages, including physical infrastructure and related human resources, it is necessary to build on existing business technology parks that would support research and technological development and introduction of new technologies in mechanical engineering, as well as give an opportunity to create enterprises of small and average business. The relationship between enterprises should be based on long-term partnership basis and support that are needed in the regional economy especially during the crisis.

Keywords: regional economy, engineering, parks, partnerships.

Постановка проблеми. Сучасна цивілізація у своєму розвитку пройшла кілька доіндустріальних та індустріальних технологічних укладів і в наш час розвинуті країни знаходяться на п'ятому технологічному укладі і готуються перейти до шостого. Саме з цим переходом пов'язані їх сподівання щодо остаточного виходу із економічної кризи. Стан України дещо складніший, оскільки за останні 20 років відбулося значне зменшення виробництва продукції, що належить до четвертого технологічного укладу, а продукція шостого складає менше 1% ВВП. Вислів К. Маркса про те, що виробничі сили та виробничі відносини визначають соціально-економічний устрій сьогодні може бути інтерпретований так: технологічний устрій, рівень технологій визначають виробничі сили і виробничі відносини, та між ними існує тісний взаємозв'язок. Машинобудування і є однією з тих галузей економіки, що визначає її технологічний устрій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями розвитку вітчизняної машинобудівної галузі розглянуті у дослідженнях таких вчених, як Тарасова Н.В. [8], Коломицева О.В. [3], Крижна А.Ю. [4]. Також діяльність машинобудівного комплексу України досліджували Барташевська Ю. [1], Довгань Л., Сімченко Н. [2], Мехович С. [5], Перерва П. [6], Романко О. та ін.

Формування цілей статті. Метою статті є проведення аналізу стану машинобудівної галузі в Україні, виявлення тенденцій її трансформації у вітчизняній промисловості, а також надання пропозицій щодо можливих заходів з покращення ситуації у машинобудуванні як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Викладення основного матеріалу. Передові технології, що створюються інженерами, мають негайно впроваджуватись у виробництво ефективних і надійних машин, пристроїв, технологічних ліній. Високий рейтинг машинобудування обумовлений залежністю від нього галузевої і територіальної структури промисловості. Машинобудування постачає всім галузям економіки машини, обладнання та інструменти, займається виробництвом різноманітних технічних, побутових приладів, предметів споживання, попереднього вибору тощо.

Близько 80% машинобудівної продукції виробляються у розвинутих країнах. Серед абсолютних лідерів у машинобудівному виробництві США, Китай, Японія, Німеччина (табл. 1). Лідирують також Франція, Великобританія, Італія, Росія (хоч і виробляє машинобудівної продукції набагато менше ніж за часів СРСР) Канада, Південна Корея. Ці країни здатні самостійно виробляти практично усі види машин,